Број 10 | У Новом Саду, у петак 16. јануара 1904. | Година XXXIX.

„Застава“ излази сваки дан осим понедељника и дана за свецем.

Цена је за Аустро-Угарску: на један месец 2 кр. 40 пот., на четврт године 7 круна. За Црну Гору, Србију, Немачку, Румунију и за све остале стране земље на четврт године 10 круна.

Народним бројевима од петка цена је: на пола године 2 круне, на целу годину 4 круне.

Поједини бројеви стају 10 потура.

Телефон бр. 131.

ЗАСТАВА

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ

ИЗДАЊЕ „РАДА“ ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА У РУМИ.

За огласе плаћа се по 12 пот. од сваке врсте оваких ситних слова.

Дописи шаљу се уредништву а претплата и огласи администрацији „Заставе“.

Уредништво и администрација „Заставе“ је у кући г. Јов. Т. Чавића, на пијаци.

Рукописе не враћамо.

Поједини бројеви стају 10 потура.

Телефон бр. 131.

Дал' да идемо у социјалисте?

VII.

Оно што постоји међу људима, није светиња. Кроз целу историју видимо где се мења ред; стварају се нови закони. Што је данас забрањено, сутра је слободно; што је до јуче било слободно, сутра је забрањено. Било је да су човека продавали на пијаци, било је да је сељак био својина спахије, и коме се то није допало, прогласили су га за бунтовника и узели му главу.

Наука је на чисто с тим, да се људство креће, напредује. Ко данас мисли, да има нечега међу људима, што мора вечито остати како је данас, смешан је. Од старога данас ништа није остало у свему онако, како је било пре, у новом времену сигурно неће ништа остати у свему онако, како је данас. Слободно је отимати се, борити се, тежити напред.

Питање је само: да ли човечанство иде увек напред или кадгод оклизне те удари натраг. Јер често изгледа, да идемо на горе, а не на боље.

Има и тога, али је и то — напред. Замислите високо брдо уз које се човечанство пење. Можда ће се угасити и сунце, а човечанство се још неће успети на највишу висину. Али се оно пење...

Но, ко се год пузао на велика брда, зна, да не иде увек и увек само на више. Буде да дође равница, буде да иде низ брдо. Ал и то је напред. Јер онај ко хоће напред, у вис, мора проћи и ту низбрдицу.

Ми смо баш те среће, да на путу напретка и у пужању на више, идемо низбрдицом. Морало је тако бити, јер нема другог пута... Али не треба да очајавамо. Нове и нове машине, бацају сваки дан хиљадама радника на улицу и отештавају им живот. Но то неће тако вечито. Те нове машине олакшаће човеку живот, оне ће постати благодет. Ми ћемо опет горе...

Ово је закон напретка људског. Али постоји и закон о постепености. Главна начела социјализма била су позната свету још пре Христа, али је морало ићи редом.

Социјализам није баук, који је био некада. Свет је увидео, да напредак човечанства нико не може задржати, а увидео је, да тај напредак иде све већма заједничкој својини, заједничком раду и животу. Средства за саобраћај, као железнице, прелазе све то више у државне руке. Путеви, осветљење, школе, водоводи, канализа-зација, све се то усредсређује у рукама општина. А ратари и занатлије и радници све се то више удружују, да заједно раде и заједно живе. Хтели, не хтели, у томе правцу се развија свет, то је тако звани дух времена, јер у томе лежи корист. Људи се ближе сочигледно социјализму и ако не можемо имати јасна појма: како ће он изгледати у појединостима.

Али ко мисли, да је већ достигнута мета, вара се. Ко хоће у друго село, мора да прође оно прво. Почне ли обилазити, даље му је. Наићи ће на јендеке и рит, заглибиће се до појаса, па ће се скршен и уморан вратити, да пође изнова. Да дође до социјалне демократије, мора пре тога да се зацари радикална демократија. Ко се баца каменом на радикалну демократију, зато, што воли је социјалну демократију, то је непромишљено. То значи мрзити пут, који води циљу.

Ја да знам, да је радикализам (радикална демократија) препрека на путу напретка, ја бих га се први одрекао. Ја да знам, да се радикализам може прескочити, био бих први који би рекао: До врага с њим!

Светозар Марковић био је социјалиста по најдубљем уверењу.. У нашем народу није нико писао толико о о социјализму као он. И зацело га се није одрекао. Али кад је дошао у народ и хтео да почне радити на остварењу социјализма, он је почео да ствара радикалну сттранку. У томе га је затекла смрт. Његово најдубље уверење беше: прво радикализам, па онда тек може да дође социјализам.

Они, који немају ни појма о томе, шта је радикализам, и немају ни појма о томе шта је социјализам, зашли су по нашим селима, те причају — да социјалисте треба у првом реду да згазе за врат радикализму.

* * *

У мађарском народу нема радикалне странке. Управа социјалиста у Будимпешти, облеће Кошутовце и друге мађарске странке, да приме у свој програм макар само опште, тајно гласање. И док тако чини према мађарским странкама, дотле најжешће напада баш српску народну радикалну странку.

У српском листу, што га издаје та управа у Будимпешти, у „Народној Речи“ било је, да и српска народна радикална странка не тражи опште тајно гласање. У томе листу, а и у говорима оних, који су слати из Будимпеште, напада се „народносно фарисејство“ српске народне радикалне странке. Напада се наша народна и автономна борба, као нешто грешно, неправедно, назадно.

Ја сам већ писао у П. чланку о народносном питању. А хоћу да кажем и овде: — Народност се мора поштовати. Народима се морају дати њихова права. Док народи не добију своја права, не може бити правог мира. И знајте, то се питање мора решити пре социјализма, јер је оно ближе. Народносно питање решено је већ у другим државама н. пр. у Швајцарској, оно се мора решити и код нас. Све се може повратити, ал изгубљена народност — никад. Ми тежимо напретку, да добијемо, а не да изгубимо.

Онај социјализам који назива борбу за народносна права фарисејством, то није социјализам, то није тежња за једнакошћу.

Почели су да упиру прстом на наше поједине сеоске трговце, свештенике, учитеље. Има их на жалост рђавих. Има рђавих и у свима сталежима. Ал ко им је добар? Нико. Незгодних и рђавих људи има у свима странкама. Окрените се по онима, који се називају социјалисте. Зар су тамо сви светли?! То нити је, нити може бити. Него овде код нас ударају непромишљено по свима оним

ПОДЛИСТАК.

ПОСЛЕДИЦЕ ЈЕДНЕ ШАЛЕ.

Било је то године 1839. Једна велика поворка ђака са аберденског универзитета у Шотландији, била се искупила пред станом декановим (управитељевим), лармајући и тражећи да се свргне један универзитетски послужитељ. Декан је љутито одговорио: да га то неће застрашити, и саветовао је ђаке да се мирно разиђу и писмено поднесу сенату своју тужбу против поменутог послужитеља.

Ђаци одоше у суседну кафану, саставише тужбу, потписаше и мирно се разиђоше. Но као што су се надали, сенат је њихову тужбу одбио и послужитеља Думела прогласио невиним. Думела су ђаци с тога јако мрзели, што је својим сплеткама и својим злонамерним, често врло неистинитим потказивањима, довео до раздора између професора и ђака, и многом ђаку тако турио у торбу црн комад хлеба.

Ђаци се после пресуде сенатове договоре, да сами казне омраженог послужитеља. Знали су, да Думел врло радо воле пријатељске вечере и коју чашу добра вина. И том су се слабости његовом користили, да свој план остваре.

Думел је ускоро после пресуде сенатове, добио позивницу потписану од некојих својих пријатеља, да у једну удаљену гостионицу дође на вечеру и пријатељски разговор. Том се позиву Думел јако обрадовао, и кад се спустило вече, похитао је на пријатељски састанак.

Кад је дошао у гостионицу и питао за своје пријатеље, један га незнанко одведе у једну одељену собу. Чим се Думел обазрео по њој, одмах га је спопао страх и слутио је да неће бити добро. Хтео је брже боље да се окрене и умакне, ал се врата пред његовим носом затворише и зашкрипа кључ у брави. Није му сад преостало било друго, већ да сачека шта ће бити.

Соба је била сва црним превучена и изгледала је као судска дворана. Пред собом је видео дугачак сто, застрт црним, на њему су гореле две воштанице, а између њих је био костур мртвачке главе. Испред стола седели су у црно обучени сви они ђаци, којима је Думел највише зла учинио. Два снажна ђака ухватише га и стрпаше га у једну скамију, која је престављала оптуженичку клупу. На брзо за тим уђе и један ђак обучен у одело судије, а за њим још њих дванаест, обучени као порот ници. Судија је са неколико речи отворио расправу. Прочитана је оптужба, и оптужени је запитан, да ли је крив или није. Думел, и ако га је од велика страха био облио зној, подругљиво се насмејао и одговорио је: да га оставе на миру, јер ће иначе са своје детињарије врло зло проћи.

Судија га је прекинуо, хладно га питајући: »Осећа ли се кривим или не?«

Думел је дуго ћутао, и тек кад је увидео, да нема друга излаза, дрско је одговорио: »Ја сам невин. И поново вам велим, господо, љуто ћете се кајати због оваког поступка према мени«.

Сад дођоше на ред они у црно обучени сведоци. Један за другим су износили злонамерна и неистинита потказивања Думелова и друга зла дела његова, због којих су прогнани многи ђаци са универзитета. Поротници га прогласише кривим, судија се подиже и као што је обичај у Енглеској при проглашењу пресуде, метнуо је црну капу на главу и изрекао је пресуду: Думел се проглашује кривим због злочина, што је између професора и ђака сејао раздор, што је својим гадним извртањем и подлим клеветањем проузроковао, да се многи невини ђаци прогнају са универзитета. Једина казна је за то, да му џелат сикиром главу одсече и то да се пресуда има одмах извршити.

Донесен је унутра пањ и као муња оштра сикира. Думелу завезаше очи и он мораде главу положити на пањ. Збиља, којом је све вршено, тако је била Думеле преставила, да се слепо покоравао свему. Дрхћући целим телом метнуо је главу на пањ. Са неким потмулим писком пресекао је влажан убрус ваздух и заустави се на врату Думелову. Буран смеј ђака наговештавао је, да је цела комедија одиграна.

Думел је још увек клечао поред пања и није се мицао. Кроз громогласни смеј зачуше се несташни узвици: »Думелу, храбри Думелу, устајте!« Али он није никад више устао. Био је мртав. Страх га је убио.

Прерадио Миле.

Србима, који нису чланови социјалистичке странке. Код Мађара не раде то. Само нас хоће да одвоје. Но то им неће поћи за руком. Свест нашег народа јача је, а да не би дошла к себи. Ми имамо и да се боримо за своје изједначење, за равноправност народну и за општи економски и политички напредак.

Станите! Где су мађарске социјалисте, и ако они имају само једну борбу? Њих је мало у социјализму код ратара. Нас шаљу напред! И док нас шаљу напред, тај хоће да нас отуђе, хоће да раскинемо сву народну заједницу, коју ми не можемо раскинути. Ми не можемо бити друго него Срби, па тек онда људи. Тако раде данас и сви други, тако ћемо и ми.

Но неће ли нас наша борба за народ и автономију одвести сувише далеко?! Нећемо ли ми заостати иза других народа у Угарској, кад је реч о политичким и економским правима? Та ми смо и у том доста испредњачили. Ми имамо у српском народу радикалну странку, која је данас најјача. Та радикална странка је већ доста измакла испред мађарских и осталих странака у питањима политичких слобода и економског напретка.

Шта би још?! Нек изволе напред они бројнији, јачи. Нек изволе напред они, који су своја народна права осигурали. Ми Срби нећемо никад изостати кад се тиче напретка и слободе.

Кажите свима слободно: У нашем народу неће бити назадњака. Можда појединих људи! Али Срби као народ, не само што неће кварити никакву напредну и праведну ствар, него неће ни заостати. У нас Срба није било племства, ми тога не познајемо. У нас нема тежње да подјармљујемо, јер смо били потиштени, па нам је у крви да се боримо за слободу, равноправност, напредак.

А да шта би још?! Да нас шиљете напред. У свему напред, у сваком питању напред. И да оне, који су се израњавили у борби за народ и напредак називате готованима? И то ко?

Ко сте то ви, који и нисте Срби, а Србе одгурујете од српског народа и хоћете да га водите?! Јесте, има и Срба међу вама, али ти нису у вашој управи, ти не одлучују: ти знају о социјализму и народности колико мачка о филозофији.

Да је наш народ толико јак, да може повести и извести, било би друго што. И не би чекали вас.

Овако изволте само! Наћи ћете нас кад буде ма чему време, зацело с вами успоред. Да истрчавамо нећемо, немојте то ни тражити од нас, немате права на то.

Хоћемо до оног времена да мало заклонимо наш народ и да помогнемо наше очувати.

* * *

Хоћу да завршим. Казао сам што ми изгледаше најглавније и то је за сад доста. Да сам о овом важном и опширном питању написао дебелу књигу, чини ми се, било би исто. Коме није ово доста, не би му помогло ни оно. Ко не схвати и не осети ни после овога, где му је место и због чега, — бадава би био даљи говор.

Но ја верујем и знам, да ћемо се ми разумети. И наћи ћемо се.

На завршетку хоћу да изнесем мишлење два српска великана о социјализму. Један је већ у гробу, др. Светозар Милетић, другоме прослависмо тек мало пре седамдесетогодишњицу. То је др. Јован Јовановић-Змај.

Недавно сам разговарао са Змајем о социјализму, ако се не варам, после другог мог чланка, који је у тој ствари изашао у „Застави“. Међу осталим рекао ми је Змај и ово:

„Ја сам више пута разговарао с Милетићем о социјализму. И Милетић ми је рекао: Да нисам Србин, и да ми Срби немамо толико да се боримо за народност, ја бих постао члан социјалистичке странке. Социјализам је оно велико, што мора доћи, као сила. Као резултат развитка. Ми Срби у том великом питању можемо помоћи ил одмоћи — врло мало. Ако напустимо наше српско, изгубићемо оно, што се никад не враћа“.

А Змај је о себи рекао ово: „Ја сам се од увек слагао са напредним идејама социјализма. Ал социјализам није у нашој руци“. — И Змај је потпуно уверен, да је за данас програм српске народне радикалне странке за нас Србе потпуно довољан . . . Само дабогме, да се искупимо што многобројније око њега и помогнемо га извађати . . .

Да ће се то и догодити, ја сам тврдо уверен. Србин може тренутно да заиђе, ал да се изгуби — не.

J. T.

Немачка.

У северо западном делу јужне Африке захватила је Немачка велики део и створила на реци Конгу т. зв. Конго-државу Ту идеју покренуо је Бизмарк, јер је хтео да створи колонијалну политику. У Немачкој се народ множи, аграрно стање стоји до зла Бога рђаво, а дизањем индустрије и трговине требало је стварати нове и нове трговце готовој роби, а уједно отворити немачком живљу нову земљу, да се држава мало одвади, јер јој границе постадоше тесне за онолики живаљ. „Дранг“ (продирање) на исток није обећавало велика успеха, а питање о хлебу и заради куцнуло је на врата силној немачкој царевини. То се најбоље видело, када је Бизмарк створио велику Немачку. Сва она сиротиња, која се борила родољубиво за уједињење велике Немачке, кад се истрезнила од победилачког ђора, питала се: шта ћемо сад? И мало је требало, да у радничкој и трговачкој вароши Хамбургу пропадне на посланичком избору Бизмарк творац великe Немачке против једног фабричког радника, у оном истом Хамбургу, који му је први, још за живота, дигао био споменик! Исто онако, као што Енглези и Шпањолци управљају својим колонијама, управљали су Немци на Конгу. Оно, што их је коштало и муке и труда и новца — данас се буни и прети да ће се одметнути. Црначко племе Хереро броји до 200.000 глава. Оно се буни. И они, и ако су полу дивљи, осећају у себи неки човечански понос и тежу, да се отресу немачке јункерске „културе“. Напокон, кад знамо, шта се ради у Немачкој код куће, кад знамо шта су починили по Кини, није чудо, што немају успеха ни у Африци. Много ће се крви пролити — судећи по говору канцелара Билова, силан ће се новац утрошити, али ће се и многа Немица у црно завити, која за сином, која за братом, која за војном и деца за родитељем, јер ће многа солдачка капа остати пуста!

Социјаливам, који се престављао још пре два три деценија као неки баук, дигао је главу, доспео је да је у државном сабору заступљен по броју као друга странка. Његови захтеви су силни и они, који га представљају, смело траже своја, не грађанска, него човечанска права. Темељ пруске јункерске зграде, који је ударио велики курфирст а кров јој свео Бизмарк, већ се помало љуља. Сретно је решено питање о великој царевини и великој сили, али још није решено питање четвртог — сељачког — сталежа, а већ ето пети — раднички — дигао је високо своју главу и куца јој алком на вратима. И његова реч, не само да се чује на господском дивану, него се по мало и поштује. Права култура и просвета је изједначила „ниште и убоге“ и они сложно грме праведним својим гњевом. Неједнакост у правима и слободама, домаћи живот међу „највишима“, експлоатисање душевног и телесног рада, несрећеност односаја између капиталиста и сиротиње, заоштрени односи између аграраца и меркантилиста — све то већма потпирује огањ, који јој срце прождире. А коме није стање код куће срећено, тај не може те жити за нечим вишим, јер увек је до сада било, да је онај, који је тражио веће, изгубио и оно из вреће!

Немачка ће бацити силну војску у Јужну Африку. Има лађа и однеће је. Има хране и џебане, има доста оружја, добре топове и убојите пушке, сабље су јој од најбољег челика а за војску јој веле да је нема у свету тако извежбане . . Противници су јој полудивљи народ, незаштићени, сами себи остављени, не могу са својим примитивним оружјем, стрелицама и дрвеним штитовима, ни прићи силном и много снажнијем непријатељу.

Али, мати природа, која нас је упутила на борбу за опстанак, која је удесила сваки живаљ за онај предео где живи, чува и слабе. Онај предео је већ због своје превелике топлоте, местимице оскудице у води а местимице због мочари и разних болештина врло нездрав за Европљане. Против таког савезника слаби су и најбољи крупови топови. Рој од комараца обори и највећу животињу; јато ластавица нахуди орлу и обори га са највише висине. Пруски орао кренуо је свој лет преко сиња мора у жарку Африку, да му само не буде победа пирова, да се не врати кући опрљених крила!

СЂ.

Текелијина заклада – приватна заклада.

У ствари Текелијиног фонда још није из Пеште стигло никакво решење. Међутим неки листови, који стоје близу угарске владе, износе, да познатом одлуком није повређена наша автономија, јер да Текелијин фонд не спада у народно-црквено добро, пошто је то приватна заклада. Истина је, да је Текелијин фонд приватне провенијенције јер га је завештао приватан човек, а не народ, али са оним моментом када је по надлежним факторима одобрено основно писмо, по коме патријарх са асистентима, сада са саборским одбором рукује са том фундацијом, постала је та фундација саставним делом народно црквеног добра, те за промену њене сврхе важи установа §. 49 саборског устројства. Но све кад би Текелијина заклада у истину била приватна заклада, као што није, то се ни у том случају није смело одступити од воље тестаторове. А ево зашто. Према позитивним законима, који важе на територијуму где се са фондовима рукује, мора наследник или легатор строго испунити налог тестаторов, јер у противном случају губи остављену му ствар. У конкретном случају налог је тестаторов, да једну трећину камата од два милиона круна ужива арадски епископ који мора бити Србин православне вере, а ако таког нема, онда камату од тих камата уживају српско православни свештеници те дијецезе. Само кад се налог не би могао тачно испунити, а то је кад не би било ни једнога ни другота т. ј. ни српског владике ни српског свештенства, онда би се могло одступити од налога, али и онда би се морало настојати, да и тај налог бар приближно испуни. У овом случају не може да се испуни први, али може онај други налог, и онда је несумњиво, да је становиште саборског одбора по тој ствари сасма коректно и на закону основано, а у толико више, што би управо био правни nonsens (несмисао) да се из једне јавне закладе дају приватне припомоћи.

Гамбета.

Београд, на св. Саву 1904.

Скупштински рад тече доста тромо. Не због тог што не би било на њој дебате, али нема оне праве живости. Међу скупштинарима, чак и радикалима има у појединим питањима неслагања, али се то неслагање притајива. Нико не жели промене, јер их је доста било, а опет превлађује мишлење, да ће ускоро доћи јача радикална влада но што је данашња и да ће бити бар делимичне промене. Пријатељи Пашићеви држе, е је дошло време да он дође, али је већина још томе противна.

Докле се ово догађа те се боје промене чак и они који би је иначе желели, сматрају, да ће им бити згодно, ако употребе то време, те створе нову странку, управ политичку групу, те ударе темељ новој странци. Ова је мисао већ у два три маха банкротирала, али се поново појављује.

Ово дана изашао је нов дневни лист „Политика“. Много се о њему писало пре тога и много се ради, да тај лист стече што јача гласа и уплива. Први број листа изашао је без програма. Нема о програму ни једне речи. Неки који стоје близу листу истичу, да ће лист бити више радикалан; други, да ће бити без боје, у који ће моћи сваки писати што воле, а трећи су уверени да ће то бити лист који ће стварати квасац за нову странку. И ови трећи имаће по свој прилици право. Ми видимо око тог листа искупљене људе, који су се издавали за радикале, па кад се постигли цел, сад хоће овај лист да употребе као ћуприју, преко које да изађу из радикалне странке. А има ту и људи, који би хтели да играју политичку улогу, али не излазе отворено са програмом, него хоће прво уплива, а програм би донели после, према приликама, како је по њих боље.

Људи око „Политике“ рачунају да ухвате везе са људима разних странака, те да тако на почетку ухвате поверења и корена, а после би били отприлике оно исто, што је код вас „Браник“ и његова клика, јер ти никако не доносе тачне програма неће да везују руке и хоће да воде политику од згоде до згоде. И кад после учине ма шта, да им не може нико пребацити да су погазили начело.

Ово је тим вероватније што око „Политике“ има много људи који су родом из Угарске и пре но што дођоше овамо, припадаху либералној странци.

Овде се чуде шта то може бити с том „Политиком“, но ви је тамо познајете, та политика за вас није нова Први број »Политике« претрпео је велики пораз, јер у уводном чланку учи друге како се води политика, а лист сам изашао без икаква програма. По томе су људи око политике и без политике управ без политичких начела. Да ће им смер потпуно пропасти, о томе нема сумње.

Нови Сад, 15. јануара.

После аудијенције. Министар председник Тиса био је јуче у јутру од владара примљен у аудијенцију, која је трајала скоро један сат. И како полузваничан извештај јавља, није било ни говора о томе, да Тиса добије одобрење за окрутнија средства, пошто Тиса већ одавно има све те пуномоћи код себе. Није дакле пала никаква одлука која би била у свези са парламентарним стањем, јер то се није ни могло очекивати.

Кад се сетимо шта је претходило овој Тисиној аудијенцији, па кад се сетимо и његових речи, пре те аудијенције, онда нам овај званичан извештај на први поглед изгледа мало чудноват. Но одмах за тим види се, да нешто претрпава и да покушава да целу ову аудијенцију сведе на то, како је она имала само карактер тај, да је Тиса био код владара у нарочитој аудијенцији само као министар окраљеве особе, а не као министар председник и како о парламентарним приликама и строжијим мерама није било ни речи.

Но док угарски званичан извештај тако вели, аустриј. полузванични „Фремденблат“ гуди посве друкче. Он вели, да је доиста било говора при аудијенцији о мерама, које би биле згодне да скрше ону шаку непомирљивих Но у тој ствари није донета коначна одлука и није искључено да ће Тиса ускоро још једном бити примљен у аудијенцију. Нису дакле истините вести, да ће угарска влада приступити одмах одлучнијим мерама, на против она ће покушати још једном на мирољубив начин. Тиса ће у угарском сабору још једном опоменути опозицију, да се окане крајњих мера.

Као што се види, званичан извештај угарске владе и полузваничан извештај аустријски јако се разликују, управо терају у лаж један другог. Но једно јасно потврђују обоје, а то је, да Тиса при овој аудијевцији није био најсретније руке и да неће за сад одмах моћи остварити своју навештену полититику „јаке руке“.

Опозициона штампа види у свему пораз Тисин, па и у томе, што није могао да одгоди састанак угарске делегације, јер је сад у Бечу закључено, да се она састане 2. фебруара по јуримском. Из свега овога изводи, да су Тисини дани избројани. Боравку грофа Кусуена Хедерварског у Будимпешти, сад после ове аудијенције, још се већи значај придодаје.

Политички преглед.

Угарски сабор. У јучерањој седници угарског сабора, опозиција је пре дневног реда изазвала подужу расправу и гласање, а за тим су против војних предлога говорили Ловаси и Угрон. — У сутрашњој седници очекују, да ће Тиса изнети резултат своје јучерање аудијенције.

Са дворског бала. У уторак је био дворски бал у Бечу. — Том приликом је краљ разговарао са заступницима страних сила и некојим политичарима Значајан је нарочито био говор владарев са потпредседником аустријског сабора, Зачеком. Владар је нагласио, како су у Брину отпочели преговори између Немаца и Чеха Нада се од Зачека, да ће много допомоћи у корист тог споразума, који је у Моравској лакше постићи него у Чешкој. Зачек је одговорио, какко ће Чеси са своје стране учинити што је могуће у том, но како Немци излазе још мање на сусрет но пре, то преговори ти неће бити лаки. У Моравској су прилике данас још теже но у Чешкој. А кад је владар запитао: „како то?“ Зачек је одговорио, да су се прилике заоштриле због питања чешког универзитета и због упорног држања Немаца. Тек кад се та питања буду повољно решила, моћи ће се решити и остала спорна питања. А кад је владар питао: „Како да се то изведе?“ Зачек је одговорио како су Чеси тврдо уверени, да ће владар својом одлуком оживети оно што је праведно и правично и по један и по други народ и да ће оба народа то поздравити. Владар је на то примметио: само кад би хтели да слушају, али данас нико више не слуша. Зачек је примметио, како се нада да кад се највишом одлуком оствари једнако право једног и другог народа, оба ће се народа покорити тој праведној и правичној пресуди. Владар је тад рекао. Да, једнако право: то је баш оно. Али Немци хоће више од Чеха, а Чеси више од Немаца. Зачек је примметио, како се ипак нада, да ће владар својом праведном одлуком прокрчити путаа споразуму.

Са далеког истока. У преговорима између Русије и Јапана, као да је опет запело. Русија је у последњем својем одговору јако изашла на сусрет Јапану у питању Кореје, но за тога се надала, да ће Јапан попустити у својим захтевима гледе Манџурије. У овом другом питању Русија је пристала само на то, да једном нотом извести све велике силе, да ће она у Манџурији успоставити ранији „status quo“ (како је било) онда, кад буде сматрала да је томе време. Јапан на против тражи неокрњеност целокупности Кине да се одмах изведе. Русија на то неће и не може да пристане. То су најновији гласови. Колико су они истинити тешко је рећи, јер долазе преко Лондона. — Има још једна Њујоршка вест, која вели, да је кореанска влада закључила да умоли Удружене Северо-америчке Државе да посредују, ако би у случају руско јапанског рата дошла у опасност целокупност Кореје. Ова вест ако је истинита од великог је замашаја.

Неће бити устанка. У Београдској „Политици“ јављају: „Из најсигурнијег извора дознајемо, да је унутрашњи македонски комитет, коме су на челу Грујев, Лозанов и Сарафов, решио, да ова пролеће не подиже устанак у Македонији. Народ је осиромашио и ослабио; целаа ова текућа година употребиће се на организацију, набавку оружја и новчаних средстава. Комитет се нада, да ће моћи орргнизовати устанак у свима вилајетима европске Турске“.

— Да ли је тај најсигурнији извор сигуран, треба да се покаже. Ми не верујемо.

Буна у Јужној Африци против Немаца, обузима све више маха. Исто онако, као што су стари Римљани исисавали своје колоније а у новије доба Енглези, Португалци и Шпањолци, ударила је и Немачка. Заузела је у Африци земљу и створила законе, да ондашње становнике економски исиса. Начинила је закон о задуживању и дуговању и својим „трговцима“ предала на милост и немилост тамошње урођенике. Продаје им нарочито ракију „на вересију“, а за последња ни пуна два месеца продато је тамо, и ако цело становништво не броји до једва две стотине хиљада душа, сто и шест хиљада комада хартије са жиговима (штемплом), да се на њима пишу обвезнице! И онда има још света, који не може да схвати, зашто се они буне!

Прича о тицама и лавовској кожи.

Почели смо да разговарамо о томе, како су се сложиле све странке против радикала. И странка патријарха Георгија, и »браниковци« и „ново србобранци«, па сад облећу око социјалиста, да и њих задобију, разуме се, не за себе, но за што јачу борбу против радикала.

— Богме је ово зло време, по радикалну странку! рече неко.

— Тешка посла! рече други.

А трећи поче да прича ову причу:

* * *

Још у старом патријарашком двору у Карловцима била буљуна. Кад се рушио стари двор, кажу, наредио је садањи патријарх Георгије, да се у једном углу тавана остави мрачни кут, у ком би могла живети та буљуна. И она се преселила тамо, те је оданде крештала на све и свакога.

А била је у Милетићево време красна тичица и становала је највише у Новом Саду и оданде леташе на све стране и својим слободоумним цркутом снажила је и крепила на далеко. Но доцније прохте се тој тичици да пузи и да се завлачи у прашне торњеве. С тога она постаде прашњаве прљаве боје, очи јој се одвикоше од светлости и она постаде слепи миш.

А живео је у Загребу лабуд. Висока врата бела перја. Али место да се купа у чистој реци, баци га неко у каљугу, где поста временом обична гуска, прљавих крила, која још увек мисли да је лабуд.

На слободним стенама становао је социјални лав. И неки из наших крајева зажеле да га виде, али на место лава, донеше овамо само изрешетану и испуњену лавовску кожу.

Догодило се, да се покрете орао против буљуне. И уплаши се гуска, па и слепи миш. И сабише се у страви својој све троје у оном мрачном куту тавана патријарховог двора. А почеше молити, да донесу у авлију и лавовску кожу.

Они који су пријатељи орлу, почеше се бојати за њега. Али се орао насмеја, и рече: — Не бојте се. Што су се сложили против мене и гуска и буљуна и слепи миш, то је знак њихове слабости. То је претеча њихове пропасти. У оном мрачном куту патријархова тавана биће им крај. Те су тице неспособне да учине ишта заједнички.

А она изрешетана лавовска кожа иструнуше, јер то није прави лав.

И догодило се као што рече орао, и догодиће се и код нас са нашим странкама, као што се са оним тицама догодило, јер у оба случаја има много сличности.

Вести из места и са стране.

Светосавска прослава у Новом Саду.

Срби сви и свуда прославили су јуче свога највећег српског Светитеља највећег просветитеља, оснивача и писца прве српске књиге, највећега борца за просвету и независност српске цркве.

После службе Божије скупио се народ и омладина у гимназијску дворану, где је освећена водица св. Сави. Од проф. збора говорио је др. Бисаловић о значају гимназије а нарочито класичне гимназије као школе, која омладину припрема за велику школу и за живот. Стара је ствар, да сваки човек гледи своју струку да што више уздигне, и зато, и ако смо уверени да је неисправна тврдња, ипак разу-

мемо, зашто је др. Ђисаловић доказивао, да је класична гимназија најбоља школа и да чак и за технику најбоље спрема ученике!!!

Пошто су прочитана имена приложника и оснивача гимназије одржаоје ученик VIII. разреда Стојшић леп и испрпан говор, у славу овом великом Србину.

После подне је била свечана седница књижевног оделења „Матице Српске“, где је члан Милан А. Јовановић прочитао говор, који спремио др. Стеван Павловић у спомен умрлом члану књиж. оделења дру Тодору Мандићу.

У вече је била уобичајена светосавска беседа, што су је приредили ученици српске велике гимназије, која је испала добро. Приметили смо, да програм ових беседа бива све српскији. Општа је жеља, да се у томе напредује и да се никад не врати оно време, кад се начелно избегавало, да ма и једна једина српска ствар уђе у програм. Приметили смо, да се и инструментална музика више негује но до сад. „Ивански венац на српски дан“ беше круна забави. Тај венац о српским лепим обичајима, саставио је професор Живојновић а извели су га више гимназијских ученика и гимназијски мешовити лик. Било је много гостију са стране и веселе је после беседе текло дуго после поноћи.

Осим те прославе, прославила је и српска занатлијска задруга, као просветна и културна установа, св. Саву као своје свечарство. До подне је пресечен славски колач у друштвеном дому, а увече је била заједничка вечера, на коју се искупише наше честите занатлије и скупа проведоше, да докажу, да их спаја једна идеја и једна мисао и да под заштитом свога свеца не само неће клонути, него ће се и даље крепити, челичити и бодрити на заједнички даљи рад. У низу година од када постоји, препатила је многе беде многе јој невоље прегрмеше преко главе, али јој светосавска идеја не даде да клоне, него је увек изводила на чистину. Чврсто је стала на своје ноге а свесност ће је одржати!

Туторско питање у Старом Бечеју.

Пишу нам из Старог Бечеја: Од кад се код нас створила „тараћкова странка“ од ото доба наступио је код нас врло буран живот. Та странка држи конференције, решава, закључује, и развила је жив рад. Осим пискарања по „Бранику,“ на које пискарање нико ни главе не осврће, сад је тараћкова странка истакла „туторско питање.“ Изабран је Стева Живковић лецедер за тутора, те се тараћковци узбунили као да је на прагу страшан суд. Хучу, као да је сваком изгорела кућа над главом. Тараћкова странка је решила као што чујемо, да учини „све и свја“ противу овога. Решила да пошље у крајњем случају велику депутацију влади, да влада за Стари Бечеј макар наименује тутора, само да не остане овако. Тараћко ће предводити ту депутацију. Чујемо да би се та депутација већ и кренула, само нису Тараћку готове мамузе, а узели су му већ одавна меру за њих. — Као што се види, све смо „врснији“, све нас више занимају „велике“ ствари. Европа има своје велико источно питање, поједини народи велика економска, политичка и културна питања, а Стари Бечеј има у XX. веку своје туторско питање.

Избор посланика у Кикинди.

На место Паје Еремића изабран је као владиновац Риста Телечки, против социјалисте Саве Петровића и против грофа Владимира Зичија.

Социјалистички покрет међу Румунима.

Јављају из Елека, да је у румунском селу Шикло-у дошло до социјалистичких изгреда међу Румунима, који су били наперени против општинског бележника Хорвата. Жандари су пре неколико дана осетили неку узрујаност, те су страже појачане Бележник је био у опасности и морао је утећи кроз прозор општинске куће, јер га је светина повијала, те се морала жандармерија умешати и сузбити разгњевљену светину, иначе би дошло до окршаја!

Недељни одмор новинарски.

Мађарско новинарско друштво „Отхон“ држало је под председништвом свога председника Ракошија седницу, где су се саветовали, да се уведе недељни одмор у новинарском раду, и дошли су до закључка да га не уводе, јер неће да се изједначе са обичним радницима, а и зато, јер то неби било добро, због тога, што би се пореметио споразум, који постоји између новинара и издавача.

Др. Поточњак пред судом.

Парница дра Поточњака завршена је још у понедељак, али нам није познат њезин исход и пресуда, јер је на концу речено, да ће се доцније прогласити. Државни одветник се мешао и директно утицао; одрицао оптуженима право које им припада а себи силом присвајао право, које му не припада. и у опште се понашао, као да правда и правица зависи једино од њега и као да закон није створен за грађане него само за — велику господу. У Загребу и у целој земљи се пресуда очекује с великим нестрпљењем и интересом.

Српски злотвори.

Највећи злотвори своје отаџбине, Вељa Тодоровић, бивши министар унутрашњих послова у Цинцар-Марковићевом кабинету, кога су завереници хтели убити, али га само раније, затворен је, како нам јављају из Београда, због проневере државног новца. Исто је тако затворен и Александар Петронијевић, бивши секретар краља Александра, а познати Пера Тодоровић је пребегао у Земун.

Талијани и Маћедонци.

Борис Сарафов запутио се по Европи, да за ово време, док траје зима, стече веза и пријатељства па да настави започето дело где је стао: да спреми све што треба и да на пролеће дигне устанак у јадној, очајној и напаћеној земљи: Старој Србији и Маћедонији. Тако је био у Риму, код талијанског ђенерала Ријота Гарибалдија, сина старог народног јунака и борца за слободу, Ђузепа Гарибалдија. Он му је — веле обећао — помоћ и да ће се ставити на чело добровољцима од 25 хиљада људи, али само тако, ако не добију ни од куда помоћи. У српско-турском рату била је у Србији Гарибалдијина чета, коју је стари Гарибалди послао; у грчко-турском рату, био је ђенерал Ријота Гарибалди вођом једног добровољачког оделења, али се на Грке врло озлоједио, због њихова кукавичлука и неспособности.

Плодна овца.

Пишу нам из Нерадина: Тоша Георгијевић ратар из Нерадина, има овцу, која је три године јагњила по троје јагњаца и свагда свих троје лепо одранила. Сада, четврту годину, ојагњила је наједанпут четворо јагњаца сви четворо лепо напредују. Ово је заиста врло редак случај.

Комисионарима и препродавцима календара „РАД“ за 1904. г.

Пошто је потписаној управи потребан већи број календара „Рад“ за 1904., то се позивају комисионари и препродавци истог календара, да овој управи непродане календаре пошљу одмах, а најдуже до 1. (14.) фебруара о. г., јер се иначе непродани календари натраг неће примити.

Обрачун за овај календар има се једино управи у Руми слати.

У Руми, 15. (28.) јануара 1904.

За управу друштва „Рад“
Др. Жарко Миладиновић
председник.

ОДГОВОРИ УРЕДНИШТВА.

Г. М. С. у Б. Са свим је природно да вас нападају рђави људи, кад ви радите добро. Да вас они хвале, то би био знак да ваш рад није добар. Ако ви очекујете, да ма и за најбољи ваш рад падне цео свет пред вами на колена, онда се окаљте јавних послова. И будите стрпљиви, не може се постићи успех на једанпут.

Г. П. Р. у М. Никако да нађемо места за ваш допис. Но биће ускоро. Ал мораће онако како смо вам писали. Онако опширно, како би ви хтели, не знамо кад би дошло на ред.

Трговина

БУДИМПЕШТА, 27. јануара 1904. — Дневни извештај са будимпештанске житне берзе филијале Српске Банке.

У промету је 6.000 метарских центи.

Готова роба.

Потиска пшеница 77—82 киле 7·65——8·30— бачка 76—78 кила 7·65—8·—; банатска 75—78 кила 7·60—8·05; сремска 74—78 кила 7·50—7 75 на три месеца унапред. — Нова раж 6·32½—6·40. Јечам 5·50—5·75. — Зоб (овас) 5·35——5·65. Стари кукуруз 5·35———— нови паритет Будимпешта без гаранције квалитет —·————·—; чинквантин о·20 до 6·30. — Ситна проја ——. — Банатска репица ————, а купусара 10·50—11·80 Ланено семе —·——; кудељно семе —·——. — Нова луцерна детелина —·——; црвена —·——.

Правац (тенденција): непромењен.

Термини по закључку берзе у ½5 сати после подне

Пшеница за октобар 7·65 а за април 7·83. — Раж за октобар ——— а за април 6·58. — Зоб за октобар —— а за април 5·49 — Кукуруз за септембар 1903. —— за мај 1904. 5·31, за јуни 1904 — за август 1904. —

Примедба: Нови кукуруз за јануар 4·90—4·95, за фебруар 4 95—5·— Паритет Будимпешта без гаранције; са гаранцијом 5—7½ потура више. — За јануар 5·45—5 50, за фебруар 5·50—5·55. Паритет Беч, сгаранцијом.

Изашла је из штампе књига:

ХОЋЕМО ЛИ У СОЦИЈАЛИСТЕ?

од

Јаше Томића.

(Прештампано из „Заставе“.)

Књига је 3 штампана табака, броширана. Цена 10 потура. Рабат 20%. Ко пошље готов новац добија 100 комада за 6 круна. (6 потура комад). Поштарину плаћају поручиоци. Новац и поручбине нека се шаљу **Кости Лери** у Н. Сад.

---

†

Са тужним срцем и неописаним болом у души јављамо сродницима, пријатељима и познаницима, да нам је наш премили и никад незаборављени син, односно брат

БОЖИДАР ЛУЈАНОВИЋ,

ц. и кр. надпоручник у 5. пешадијској пуковнији после дугог и тешког боловања јуче у пола десет часова у вече у 34. години свога живота свог преминуо.

Земни остаци драгог и милог нам покојника опојаће се по обреду свете православне цркве у четвртак 15. (28) јануара о. г. у 2 часа после подне а за тим ће се предати матери земљи на вечни покој.

Вел. Кикинда, 14. (27) јануара 1904. год.

Мир пепелу његовом!

Уд. Олга Лујановић рођ плем. Видак мати.

Наталија, Сида, Јелка, сестре.

---

†

Јављамо свима сродницима и пријатељима да ћемо давати

по годишњи парастос

своме незаборављеном сину

Павлу Милорадовићу

17. (30.) јануара о. г. у 11 сати пре подне у овдашњој гробљанској св. Ђурђевској цркви.

Панчево, 12. јануара 1904.

Александар и Љубица Милорадовић,
ожалошћени родитељи.

60

ПОЗИВ
НА
II. РЕДОВНУ ГЛАВНУ СКУПШТИНУ
СРПСКЕ ЗЕМЉОРАДНИЧКЕ ЗАДРУГЕ
У СУРЧИНУ

(удружења с неограниченом одговорношћу) која ће се одржати 25. јануара (7. фебруара) о. г. у стану задруге, а у два сата после подне.

ДНЕВНИ РЕД:

1. Избор перовође и двојице чланова за оверовљење записника.
2. Извештај управног одбора о раду у 1903. години.
3. Изнештај надзорног одбора о раду у 1903. години.
4. Избор надзорног одбора за 1904. годину.
5. Избор једног заступника и његовог заменика за скупштину Савеза и Централне Касе у 1904. години.
6. Поједини предлози.

Филип Марковић,
председник.

59 1—1

Без бриге ће исхранити марву

и удвостручити своју зобну жетву, ко посеје крупну, рану зоб, што приспева већ концем јунија („Goldener Riesenhafer, allerfrühestrer Juli“). То је најплоднија, најтежа и најиздашнија зоб на свету, доспева најранije а не смета јој магла, киша ни ветар. Слама јој је висока и за то се мора често засејати. Свако зрно донесе шездесетогруки плод, а дужина сламе јој је 1 мет. 70 центим. до 2 метра. 50 кг. стаје 16 К 50 пот., 500 кг. 160 К. — Проба мустре по 5 кг. стају 2 К.

Права брза, црвена детелина-месечарка (Echter Schuelltreiber Monats-Rotklee). Та детелина је најважнија пића за марву, јер ко њу сеје, може рационално и у штали удесити летњу храну својој марви, те тиме подићи не само своју земљорадњу, него и благостање. Сама околност, што та детелина много брже расте него зелена детелина и него обична, штајерска црвена детелина, што има дужу и хранљиву стабљику, шири и сочнији лист, сведочи да јој је бољи квалитет. Кад се помеша са зоби или јечмом, може се косити већ у јесен, а идуће године се коси три пута, и свака кошња се може сасушити у сено. Ако се коси још у зелен, може се косити четири па и пет пута, што се и ради. Нико не треба да пропусти, него треба да се њоме послужи и биће задовољан, као што је и до сада био, когод је пробао. 50 кг. стају 117 К 50 пот., 5 кг. стају 14 К.

Когод се дакле интересује за новије тековине на пољу земљорадње и повртарства, нека поштанском картом ектражи каталог о семењу и расади.

Practische Cartenbau-Gesellschaft,
Frauendorf, Post Vilshofen, Bayrn.

Орницу (живицу) треба постепено подубљивати.

Као што је познато, код сваке ораће земље разликујемо: ораницу или живицу и здравицу или мртвицу. Под ораницом разумемо површни или горњи слој земље, који се плугом или другим оруђем обрађује, и у коме се налазе биљска хранљива градива у растворљивом стању, да их биљке могу одмах кореном да усишу и употребе на корист свога живота и развића. По себи се разуме, да у колико су слојеви орнице дебљи, односно дубљи, утолико ће се и биљке на њима бујније развијати и обилнији плод доносити. Под здравицом разумемо оне слојеве, који леже испод орнице и до којих обична оруђа за обраду недопиру. И у овим се слојевима земље налазе биљска хранљива градива, али у нерастворљивом стању, те их биљке не могу да приме и употребе на свој пораст и плодоносни развитак. Због тога је таква земља назвата још и мртва земља — мртвица.

Ако се запитамо: па на који начин могу ова градива да се доведу у такво стање, да их биљке могу да усишу и употребе на своју корист? — Одговор гласи: утицајем атмосферског ваздуха, особито његових саставних делова: кисеоника и угљене киселине, топлоте и влаге, кише и сунчане светлости. То природно распадање чврстих делова земљине коре и стварање погодаба за појаву и развитак биљног живота, бива постепено и неприметно. За пример нека нам послужи једно парче одломљене стене. на коме се не налазе никаквих трагови биљног живота. После извесног низа година приметићемо на овом беживотном парчету земље неку сиву или сиво-зелену навлаку. То су први почетци биљнога живота, звани лишаји. Услове за њихову појаву и живот створиле су напред споменуте чињенице, јер је њиховим дејством горња површина стене толико истрошена и растворена, да су ови најнижи биљни створови, који су задовољни и са најмањом количином хране нашле погодбе за свој опстанак и развиће. На рушевинама, дакле споменутих природних чинилаца, заснивају живот први и најнижи биљни створови, који ће крчити пут и стварати погодбе за појаву савршенијих биљака, зато су с правом и назвати »пионирима биљне вегетације«. Животом ових, најнижих биљних створова, који у себи садрже знатну количину силицијумове (белуткове) киселине, троше се и распадају јаче и дубље саставни делови стене, а њиховим изумирањем и трулењем, као и мешањем са прашином и ситним деловима истрошеног камења, стварају се све повољније погодбе за живот и развитак савршенијих биљака. Тако се за њима појављују маховине и папрати. За време успевања ових биљака, слојеви се стења и на даље троше, али све јаче и дубље угину и иструле, ствара се хумус који све даље утиче на растварање дотле нерастворљивих делова. Пошто и ових биљака нестане, појаве се друге, чији корени све дубље продиру и лучењем разних киселина, уз припомоћ атмосферског ваздуха, мраза, кише идр., утичу све јаче на растварање и трошење чврстих делова; а кад и ове биљке изумру и иструле, створе се још и већи слојеви хумуса, док се, најзад, не створе на овај начин и сви потребни услови за појаву и развитак најсавршенијих биљака: дрвећа, живља итд. На овај начин стварају се природним путем слојеви земље, у које биљке пуштају своје корене и одакле црпе храну за свој живот и плодоносни развитак, које слојеве данас називамо орница или живица.

Да се ово трошење и распадање чврстих делова земљине коре и стварање погодаба за живот и развитак савршенијих биљака изврши природним путем и без сарадње човекове, потребно је стотинама и хиљадама година. Али сам тај начин постепеног стварања дебљих, односно дубљих слојева земље, у којима биљке налазе услова за своје успевање, у слободној природи, показује нам пут и начин, како земљорадник и пољопривредник уопште, треба да обрађује своју земљу и да слојеве орнице повећава, односно подубљава. То ће постићи дубоком обрадом и ђубрењем, чиме ће се у исто време појачати утицај атмосферских чинилаца, те ће се биљске хранљиве материје стварати брже и у дубљим слојевимама земље, али, као што нам сама природа показује, за ово треба времена, те се стога и посасао око подубљивања мора вршити обазриво и постепено. Ни у ком случају дакле, не смеју се слојеви орнице одједанпут подубити и здравица изнети на површину, јер смо тада изнели доње слојеве земље, у којима се биљске материје не налазе у растворљивом стању, да их биљке могу одмах да приме и употребе на своју корист. Због тога ће засејане или засађене биљке на таквој земљи кржљаво успевати и мање доносити плод — све дотле, док се времененом, а утицајем споменутих чинилаца, биљске материје не доведу у такво стање, да их биљке могу примити.

Данашњи начин обраде земље свугде захтева да се орница све више подубљује, јер то значи толико исто, колико повећати и површину земље, на којој усеве гајгајимо. За то и нађосмо за сходно, да са ово неколико напомена упутимо нашег земљорадника на правилан рад око подубљивања орнице, са саветујући га да то подубљивање врши постепено, сваке године за 3—5 см. и да тај рад (орање, копање и др.) обавља увек, с јесени, како би се изнети слојеви на површину земље, изложили преко зиме што јачем утицају ваздушних појава.

Р. А. Нешић („Тежак“).

ОГЛАС.

Православна српска црквена општина у Тителу продаваће 18. фебруара (2. марта) о. г. пре подне у 9 сати у школском здању једну своју кућу на вечито, путем јавне дражбе. Продаја је одобрена по вишој власти.

Кућа има две собе, кујну и подрум, покривена је црепом. Побочно здање, у коме је штала, шупа и др. такође је под црепом. Кућиште и башта је 1 катастр. ланац. Лежи у горњем Тителу и била је пре Шамшалова.

Услови су ови: 1. Свакаки лицитант прилаже 10% вадиума од 340400 круна као искличне цене.

2. По одобрењу продајаје, односно купа плаћа купцу једну трећњину целе купопродајне своте — овде се рарачуна и вадијум.

3. Друге две трећинине купопродајне своте исплаћује се или одмамах по одобрењу, или по 6% камате за годидину дана од одобрења.

4. По исплати целе кукуповине преноси се кућа грунтовно на купупца.

Одбор задржава себи и право одобрити или не купопродају.

Тителу, 12. (25.) јануара 1904 г.

Ј. Секулић, перовођа. 56 1—3 П Петар Каћура, председник.

Целокупне медицине
Др. ПАЈА МАНДРОВИЋ
орд. од 8—9 пре подне и о. од 2—4 по подне
у Вел. Бечкереку
у
кући П. Ристића
Арпадова улица 23. 64 1—2

ГОСТИОНИЦА
„ЦРНИ ОРАО“
на житној пијаци
у Новом Саду.

Част ми је поштованој публици у месту и околини до знања ставити, да сам горе речену гостиону прекупио. Уједно слободан сам препоручити поштованој публици са стране добре, чисто намештене собе за ноћиште, даље пак добра јела, природног доброг сремског вина, тако исто чисту сремску ракију. Послуга ће свака бити тачна, а цене су најумеренije, те се надам као Србин, да ћу бити од поштованог грађанства из места и са стране у велико посећен.

Поново учтиво за што већу и обилатију посету молећи, јесам са поштовањем

Петар Пирошки,
гостионичар
51 1—1 код „Црног Орла“ на житној пијаци.

Слободно од отрова! Патентовано бр. 1216.

„Fuchsol“ уништава све глодаре; као пацове домаће и пољске мишеве без опасности за људе — кућевну животињу.

„Fuchsol“ уништава све досадне инсекте, као: стенице, буве, русе, швабе, и мољце заједно са гњидама.

„Fuchsol“ није универзално средство, већ за сваку врсту животиње имаде нарочито средство.

Добија се у провинцији у лекарницама и трговинама са колонијалном робом.

У Новом Саду: код г. 52 1—12
дрогуриста
Оскара Клајна,
Директно се поручује у кемичном лабараторијуму
Arpád von Ujházy & Cie, Pozsony.

ПОМОЋНИЦИ
мануфактурне и кратке робе бранже, који поднуно говоре српски, немачки и мађарски а да су самостални, изврсни, окретни продавци, могу уз добру плату стално место добити код
M. B. Rosenfeld,
54 1—3 у Руми.

Карловачки суцука, моста и сенефа руског и енглесског теја и најфинија рума.
Фина зејтина, пирринца, јефтине кафе.
Ситна грожђа, крупна бадема и лешњиика.
Минхенско шпаттен пиво у флашама.

ДЕЛИКАТЕСА и ШПЕЦЕРАЈА ТРГОВИНА
Ђ. СТЕФАНОВИЋА СИН, НОВИ САД
Главна улица бр. 27.
Основана 1866.
Телефон бр. 76.

Грчка лековита вина:
Mavrodaphne, Cypro, Achaier, Malvasier.
Сваки дан свежа путера за тој, са спахилука надвојводе Албрехта.
Добра вина у боцама — Минералне воде.

1067 5—

Дражбени оглас.

Српска православна црквена општина у Чуругу, на основу решења главне редовне скупштинске седнице од 23. новембра (6. децембра) 1903. и одобрења славног епархијског административног одбора расписује дражбу на мањак, ради оправљања свете цркве на 15. (28.) фебруара 1904. у 2 сата после подне, у средишној школи.

Прорачуњено је:

1. Рушење старога крова	1504	К	00 п
2. Дунђерски рад са материјалом	8460	„	— „
3. Лимарски рад „ „	1255	„	— „
4. Црепарски рад „ „	1382	„	50 „
5. Зидарски рад „ „	3513	„	— „
6. Столарски рад „ „	370	„	— „
Укупна свота	16.485	К	— п.

Дражбовати може свако, ко 10% пишманлука положи, што ће се подузетнику и даље као јамчевина задржати.

Општина задржава себи право поверења према подузетнику, који најповољнија условија и гаранцију буде ставио.

Епархијски административни одбор у власти је, кад за добро нађе на трошак подузетника колаудацију спровести.

За зготовљен план и прорачун има подузетник црквеној општини 1½% од утврђене своте при лицитацији предати.

Прорачун, план и условија могу се сваки дан код потписанога перовође, ван школских часова видети.

Из седнице српске православне црквене општине држане у Чуругу 23. нов. (6. дец.) 1903.

Бранко Јанковић перовођа. 62 1—3 Јоца Катић председник.

МАНУФАКТУРНО-МЕШОВИТА ТРГОВИНА

Душана Теодоровића

● у Ст. Сивцу ●

потребује једног старијег и једног млађег помоћника, ступити могу одма.

63 1 3

КЊИГОВОЂУ

Србина православне вере, који је и мађарском језику вичан, тражи

СРПСКА ШТЕДИОНИЦА

КАО ЗАДРУГА

У ВАРЈАШУ

са годишњом платом од 1000 круна.

Првенство имају они, који су већ у новчаном заводу дуже времена били. Молбенице се имају на управу послати до краја о. м. по новом календару. 36 3—3

За гојење и товлење свиња најбоље и најпробитачније средство

„MARGULITOV“ СВЕОПШТИ ПРАШАК ЗА СВИЊЕ

који поспешује лек и пробаву свиња, те их чува од болести.

Као хранљиви прашак препоручује се свињама по упути редовито давати, пошто се од истога најбоље помажу.

„Крижевачки свеопшти прашак за свиње“

постигао је у хрватско-славонском, угарском, истарском и далматинском господарству веома добар успех, тако, да се може као најкорисније и најјефтиније средство препоручити.

Цена је омоту 60 филира.

Мање од 2 омота не шаље се поштом. Наручбе од најмање 10 омота шаљу се просто од поштарине ув попуст.

У оним мјестима, гдје се крижевачки свеопшти прашак за свиње не добива, нека се наручи изравно из главнога складишта:

Љекарна „код св Тројице“

A. MARGULITA,

у Крижевцима. Утемељена 1771.

Имаде ли у којем мјесту више господара, који би крижевачки свеопшти прашак наручити хтјели, препоручује се, да се сложе и да заједно наруче, јер им на тај начин јефтиније дође.

22 2—52

НАЈБОЉЕ и НАЈЕФТИНИЈЕ

БОЈЕ, ЛАКОВА, ПЕМЗЛЕ И БРОНЗА

може се добити у новоотвореној радњи

БОЈА, ЛАКОВА, ПЕМЗЛЕ, БРОНЗА И Т. Д. КОД

Д. КОДА

У НОВОМ САДУ

КОМИСИОНА РАДЊА 262 37—53

БЕК, КОЛЕРА И ДРУГА

У БЕЧУ, БЕРЛИНУ И ЛОНДОНУ.

КЊИГЕ.

Ко има **књига**, било српских било страних, на продају, нека се обрати понудом у **Београд, на Јову Адамовића, Смиљанића улица бр 18.**

Код веће количине ваља понуди приложити и **списак** са тачним назначењем наслова књиге, имена писма, које је године штампана и колико свезака које дело има. 1076 4—10

ПОЗИВ.

Српска Кредитна Задруга у Ковиљ-Сентивану

одржаће 22. јануара (4 фебруара) 1904. године у 9 сати пре подне у просторијама велике гостионице своју

II. РЕДОВНУ ГЛАВНУ СКУПШТИНУ

на коју се поштов. честичари учтиво позивају.

Дневни ред:

1. Избор три члана за оверовљење присутних честичара
2. Извештај управе и надзорног одбора о раду у години 1903 и подн-сак закључног рачуна.
3. Давање опреснице управи и надзорном одбору.
4. Избор три члана управе надзорног одбора.
5. Евентуални предлози.
6. Избор пет чланова за оверовљење скупштинског записника.

65 1—1

УПРАВА.

II.

Рачунски извештај

Српске Кредитне Задруге у Ковиљ-Сентивану

за годину 1903.

Дугује — РАЧУН ИЗРАВНАЊА. — Потражује.

АКТИВА		круна	пот.	ПАСИВА		круна	пот.
Готовина		5360	86	Уплата I. кола		12142	—
Менице	К. 222.376·50			Резервни фонд I. кола		154	—
„ укњижене	К. 11.960·—	234336	50	Делимак		2373	—
Предујам		466	80	Уплата II. кола		648	—
Дужници у текућем рачуну		1499	47	Резервни фонд II. кола		87	—
Преносних камата		1450	—	Штедионички улог	К. 76.751·14		
Основни трошкови	К. 952·—			Недељни улог	К. 397·20	77148	34
Инвентар	К. 501·37			Реесконт		143845	—
Заводске књиге	К. 676·42			Збрисане честице		2328	40
Укупно	К. 2.129·79			Транзиторне поште и камате		3192	03
20% отпис	К. 429·79	1700		Чиста добит		2894	86
		244813	63			244813	63

Дугује — РАЧУН ГУБИТКА и ДОБИТКА — Потражује

РАСХОД	круна	пот.	ПРИХОД	круна	пот.
10% пореза по каматама на улоге	247	83	Камате по меницама	17878	14
Камате по штед. улозима	2278	32	„ „ предујмовима	51	89
Станарине	360	—	„ „ текућем рачуну	12	04
Камате по реесконту	8868	45	Провизија	3337	95
Разни отписи	429	79	Закаснина	289	14
Трошкови (огрев, осветљење, цензурне и повереничке марке, дневнице и канцеларски прибори, поштарина и т. д.)	2844	91			
Чиста добит	2894	86			
	21569	16		21569	16

У Ковиљ Сентивану, 31. децембра 1903. године.

Станко Раић с. р. благајник. Стеван Стевановић с. р. председник. Криста Поповић с. р. књиговођа.

Са инвентарима, главним и споредним књигама сравњено и у реду нађено.

Надзорни одбор:

Ђока Бугарин с. р. Стеван Пасторначки с. р. Милош Ракић с. р.

Главни уредник Јаша Томић. Одговорни уредник Константин Брадваровић Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.